

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Vapaan sivistystyön opiskelijamaksuosuuden kasvattaminen 70 milj. eurolla

Vapaan sivistystyön oppilaitoksille (kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot opintokeskukset ja liikunnan koulutuskeskukset) jaettava valtionosuusrahoitus on vuosittain n. 196 milj. euroa.

Valtionosuusrahoituksella rahoitetaan osittain oppilaitosten järjestämiä koulutuksia, eli kansalaisopistojen, kansanopistojen ja kesäyliopistojen osalta 57 % koulutusten järjestämisen kokonaiskustannuksista ja opintokeskuksilla ja liikunnankoulutus keskuksilla 65 % koulutusten järjestämisen kokonaiskustannuksista katetaan valtionosuudella. Loppuosa kustannuksista eli 43 % tai 35 % oppilaitosmuodosta riippuen, katetaan opiskelijamaksuilla. Pääosa kansalaisopistoista ovat kuntien ylläpitämiä ja kunnat saattavat tukea kansalaisopistoja muulla rahoituksella, jotta opiskelijamaksut eivät kasvaisi kohtuuttoman korkeiksi.

Vapaan sivistystyön eri oppilaitosmuotojen pääasiassa opiskelijamaksujen kattama osuus koulutusten järjestämisen kustannuksista on nykyisellään n. 134 milj. euroa. Mikäli opiskelijamaksujen osuutta koulutusten kustannuksista kasvatettaisiin jatkossa 70 milj. eurolla, tämä tarkoittaisi opiskelijamaksuihin n. 52 %:in korotusta. Kansanopistojen kokopäiväisessä koulutuksessa opiskelijamaksu on nykyisellään jo 4500 – 5000 euron tasoa/lukuvuosi. Mikäli opiskelijamaksuosuutta korotettaisiin otsikon mukaisesti, tämä tarkoittaisi opiskelijamaksujen nousua 6840 - 7600 euroon. Jo nykyisellään korkeat opiskelijamaksut koetaan kaikissa oppilaitosmuodoissa esteenä monelle koulutusta tarvitsevalle henkilölle osallistua koulutukseen ja oppilaitokset pohtivat erittäin tarkkaan, jos maksuja on mahdollista korottaa, kun kustannustaso luo korottamiselle paineita. Mikäli opiskelijamaksuihin tehtäisiin 70 milj. euroa vastaavat korotukset tämä tarkoittaisi käytännössä todennäköisesti koulutusten loppumista ja myös monen oppilaitoksen lakkautumista.

Mikäli säästötavoite kohdistuu opiskelijamaksujen sijaan rahoitettavien suoritteiden määrään, tämä tarkoittaa järjestettävien koulutusten määrän vähenemistä. Rahoitettavien suoritteiden määriä leikattiin viimeksi vuosina 2012, 2015 ja 2018, yhteensä 18 %. Tällä hetkellä kansalaisopistoissa toteutettavien suoritteiden määrä on noin 15 % korkeampi kuin rahoituksen perusteeksi myönnettävät tunnit. Lisäksi monet vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat suhteellisen pieniä. Jos rahoitettavien suoritteiden määrä edelleen pienenee, odotettavissa on, että osa oppilaitoksista joudutaan lakkauttamaan. Opintokeskusten ylläpitäjillä sekä osalla kansanopistojen ja kesäyliopistojen ylläpitäjillä ei ole muita koulutuksen järjestämisen tehtäviä, eli heillä ei ole muuta toimintaa, jolla tasapainottaa tilannetta, jossa vapaan sivistystyön rahoitukseen kohdistetaan leikkauksia.

Vapaan sivistystyön opiskelijamäärät

Vuosittain vapaan sivistystyön oppilaitokset järjestävät yhteensä lähes 100 000 koulutusta, jotka vaihtelevat muutaman tunnin koulutuksista lukuvuoden mittaisiin koulutuksiin. Vuonna 2019 koulutuksiin osallistuttiin yhteensä 1 563 795 kertaa (bruttoluku). Yksittäisiä osallistujia oli 830 000, eli osa henkilöistä osallistui useampaan koulutukseen. Osallistujamäärien (brutto) jakautuminen eri oppilaitosmuotoihin on seuraava: kansalaisopistot 1 066 712, kansanopistot 98 463, kesäyliopistot 44 241, liikunnan koulutuskeskukset 113 088 ja opintokeskukset 241 291

Vapaan sivistystyön opiskelijaprofiili

Opiskelijoiden ikä

Opiskelijoiden ikäjakauma vaihtelee oppilaitosmuodoittain. Vuonna 2019 **kansalaisopistoissa** noin puolet (49 %) opiskelijoista oli yli 55-vuotiaita, kun taas alle 25-vuotiaiden osuus opiskelijoista oli noin 11 prosenttia. **Kansanopistoissa** opiskelijoista reilu kolmannes oli alle 25-vuotiaita ja joka neljäs (25 %) opiskelija oli yli 55-vuotias. **Kesäyliopistojen** opiskelijoista joka neljäs (25 %) oli yli 55-vuotiaita ja alle 25-

vuotiaita oli 16 prosenttia opiskelijoista. **Liikunnan koulutuskeskuksissa** 60 prosenttia opiskelijoista oli alle 25-vuotiaita ja vain 7 prosenttia oli yli 55-vuotiaita. **Opintokeskuksissa** noin kolmannes (33 %) opiskelijoista oli yli 55-vuotiaita ja alle 25-vuotiaita oli 17 prosenttia opiskelijoista.

Opiskelijoiden koulutustaso

Ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa opiskelijoista oli 24 prosenttia, kun vastaava osuus koko 15 vuotta täyttäneen väestön osalta on 26 prosenttia. Korkea-asteen tutkinto oli 37 prosentilla, kun vastaava osuus koko väestössä on 33 prosenttia. On kuitenkin huomattava vapaan sivistystyön opiskelijoiden suuri yli 60-vuotiaiden opiskelijoiden osuus. Etenkin vanhemmissa ikäryhmissä vapaan sivistystyön koulutuksiin hakeutuu väestön keskimääräistä koulutustasoa pidemmälle kouluttautuneita opiskelijoita.

Pääasiallinen toiminta ennen koulutuksen aloittamista

Vapaan sivistystyön koulutukseen osallistuneista työllisiä oli 45,7 prosenttia. Työlliset olivat suurin osallistujaryhmä kaikissa muissa vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoissa paitsi liikunnan koulutuskeskuksissa, joissa koulutukseen hakeneista suurin osa oli opiskelijoita (56 %). Työllisten osuus koulutukseen ilmoittautuneista oli suurin kesäyliopistoissa (59 %) ja pienin liikunnan koulutuskeskuksissa (35 %). Eläkeläisten osuus oli suurin kansalaisopistoissa (32 %) ja seuraavaksi suurin opintokeskuksissa (25 %). Kaikkiaan eläkeläisiä oli yli neljännes kaikista osallistujista. Työttömien osuus vapaan sivistystyön koulutukseen osallistuneista oli 5,4 prosenttia.